

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Харківський політехнічний інститут»**

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Методичні вказівки

для студентів заочної форми навчання
усіх спеціальностей

Затверджено
редакційно-видавничою
радою університету,
протокол № 2 від 6.12.12

**Харків
НТУ «ХПІ»
2013**

Історія української культури : метод. вказівки для студентів заочної форми навчання усіх спеціальностей / Укладач О. О. Петутіна. – Х.: НТУ «ХП», 2013. – 44 с.

Укладач О.О. Петутіна

Рецензент: *М.М. Красіков*, кандидат філологічних наук, доцент

Кафедра етики, естетики та історії культури

ПЕРЕДМОВА

Самостійна робота – основа заочної форми навчання студентів, бо її особливістю є те, що майбутній фахівець спілкується з викладачем лише під час установчих, заліково-екзаменаційних сесій та індивідуальних консультацій. Одна з найважливіших форм самостійної роботи у вищому навчальному закладі – виконання контрольних завдань з нормативних соціально-гуманітарних дисциплін, серед яких – «Історія української культури». Це забезпечує всебічне та глибоке засвоєння актуальних, найважливіших проблем вітчизняної культури; допомагає студенту краще, ґрунтовніше оволодіти необхідними навичками вивчення цієї дисципліни.

Головна вимога до контрольного завдання полягає в його творчому самостійному виконанні. Робота повинна бути написана за однією з рекомендованих тем дисципліни на основі усестороннього опрацювання зібраного наукового та навчально-методичного матеріалу. Її підготовка допоможе майбутньому спеціалісту формувати навички та уміння, удосконалювати свої знання з тієї чи іншої проблеми; логічно та послідовно формулювати теоретичні засади, самостійно аналізувати історичні, філософські, культурологічні джерела, аргументувати та відстоювати власну точку зору. Усе це розвиває здібності до саморозвитку та професійного росту, уміння захищати власні погляди, брати активну участь в обговоренні актуальних проблем дисципліни.

Написання контрольного завдання – важлива форма залучення студента заочної форми навчання до наукової роботи, бо дає можливість оволодіти методологією та методикою наукового дослідження (самостійний пошук джерел та літератури, їхня систематизація та опрацювання; всебічний аналіз та узагальнення, оформлення наукового апарату тощо). При цьому виконавець несе повну відповідальність за достовірність використаних матеріалів, у тому числі окремих фактів і цитат, за істинність формулювань, узагальнень та висновків. Матеріали з Інтернету без їхнього всебічного опрацювання, висновків та списку літератури, не зараховуються як контрольна робота.

Студенту необхідно знати, що виконання письмового завдання з «Історії української культури» характеризує не тільки його теоретичну підготовку, а й свідчить про рівень освіченості, виховання, духовності та ерудиції.

Контрольна робота, що відповідає вимогам державних стандартів освіти та навчального плану, треба представити у відповідний термін на кафедру етики, естетики та історії культури НТУ «ХП» (ауд. 903 у/1, тел. 707-68-73) для перевірки та рецензування викладачем.

Студент може отримати кваліфіковану консультацію та рекомендовану літературу у навчально-методичному кабінеті (ауд. 702 у/1, тел. 707-65-68).

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

1. Передмова

Нормативна дисципліна «*Історія української культури*» – складова частина циклу соціально-гуманітарних курсів, що несуть головне навантаження в процесі особистісного становлення молодого спеціаліста, бо основна її мета – формування знань про сутність вітчизняної культури, її різновиди та історико-типологічні ознаки, про людину – творця культури. Вивчення цієї дисципліни пов’язане з необхідністю гуманізації університетської освіти, поєднання глибоких професійних знань з опануванням цінностей культури України як складової світової культури.

Предмет навчальної дисципліни «Історія української культури» є багатоскладовим, бо це: а) основні поняття та концепції стосовно виникнення і розвитку культури; б) еволюція української культури – історія її фундаментальних цінностей як цілісних систем, її семантичне співвідношення до існування європейської та світової культури.

Наукові та методологічні основи дисципліни передусім включають *діяльнісний* підхід, який дає змогу створити різнобарвні моделі культури як системи потенційних та актуальних цінностей. Водночас навчальна програма базується на принципі *єдності теоретичного та історичного* підходів до змісту культурних явищ, на розумінні культури як сфери автономного існування особистості як духовної одиниці, за плечима якої стояла б традиція та мислячі генерації, що створили спадкоємність, до якої залучається людина та перед якою вона відчуває особисту та професійну відповідальність. Використовується й *герменевтичний* підхід; його спрямованість полягає в з’ясуванні того, як історичний суб’єкт виражає себе засобами культури і як культура детермінує того або іншого суб’єкта. *Компаративний* підхід (при порівнянні української та інших культур), елементи *діалогічного* підходу (при інтерпретації культури як діалогу культур),

структурно-функціонального, феноменологічного та формаційного підходів є також важливими у вивченні дисципліни.

«Історія української культури» сприяє розкриттю творчих здібностей студентів, формуванню головних культурних цінностей – гуманізму, прогресу, індивідуальності, розвитку високих етичних та естетичних потреб, почуття історизму та патріотизму. Знання найвидатніших досягнень вітчизняної культури в контексті світової допоможе студентові сформувати широкий загальнокультурний світогляд, позбавлений ідеологічної зашореності, схильності до догматизму. Тому основні завдання дисципліни: сприяння становленню у студентській молоді гуманістичного світогляду; формування засад національно-свідомого світосприйняття; розвиток у майбутніх фахівців історичного та критичного мислення, активної життєвої позиції, потягу до високих культурно-орієнтованих ідеалів та цінностей.

В результаті вивчення дисципліни студент має бути ознайомлений з головними здобутками та досягненнями української культури. Акцент при цьому робиться не на інформаційному або історико-хронологічному матеріалі, а на персонологічних та екзистенціальних проблемах національного буття в горизонті культури.

Студент повинен *знати* основні культурні події та персоналії, засвоїти фундаментальні культурологічні поняття, розуміти моделі культурного розвитку, мати уявлення про еволюцію вітчизняної культури.

Він повинен *вміти* здійснювати порівняльний аналіз української та інших культур, орієнтуватися в текстах джерел, мати навички самостійного інтерпретування філософських, історичних, культурологічних, художніх творів, а також виражати власну точку зору, вести аргументовану дискусію, ставити питання та оцінювати виступи інших.

Контроль якості навчання проводиться відповідно до розробленого положення про кредитно-модульну систему та критеріїв оцінювання успішності студентів (див. Додаток 2).

2. Зміст дисципліни

2.1. Вступ. Осмислення української культури як системи особливих матеріальних і духовних здобутків суспільства, її різновидів та історико-типологічних ознак, ролі у формуванні особистості, вивчення вітчизняної культури в контексті культури світової, глобальних процесів та проблем сьогодення зумовили структурну побудову програми.

2.2. Змістовні модулі

Модуль 1. Становлення та особливості української культури

Тема I. Предмет дисципліни «Історія української культури»

Поняття культури. Цілісність як сутнісна властивість культури. Структура культури. Місце і роль художньої культури в історичному процесі. Функції культури.

Культура та природа. Культура і цивілізація.

Поняття етнічної та національної культури. Загальнолюдські цінності та національні культурні традиції. Національний характер, національна самосвідомість і національний менталітет як основа національної культури. Структура національної культури. Політична і правова культура. Своєрідність взаємодії моралі, мистецтва, релігії, науки та філософії в системі національної культури.

Самобутність вітчизняної культури та її періодизація.

Предмет дисципліни «Історія української культури»: культура як система потенційних та актуальних цінностей, еволюція вітчизняного культурного процесу.

Класичні й сучасні концепції української культури.

Вплив надбань вітчизняної культури на формування професійних здібностей майбутнього фахівця.

Тема II. Стародавня культура на теренах України

Особливості, періодизація первісної культури та джерела її вивчення. Первісні вірування (анімізм, тотемізм, фетишизм) та культури (Богині-матері, предків, вождів). Міфологічне світосприйняття архаїчної людини. Передумови виникнення, різноманітність та функції міфів. Становлення художньої культури архаїчного суспільства.

Трипільська культура та її вплив на побут і мистецтво східних слов'ян. Культури кіммерійців, скіфів, сарматів. Праслов'янські (Зарубінецька, Черняхівська, Київська) культури I–V ст.

Типологія і періодизація античної культури на території України. «Велика колонізація» та заснування міст-полісів у Північному Причорномор'ї та Криму. Особливості та основні цінності античної культури: агональність, космологізм, антропоцентризм. Громада як база розвитку античної демократії. Міфологія та антична художня культура.

Гуманістична сутність античної культури, її роль у формуванні європейської цивілізації та розвитку середньовічної культури.

Тема III. Культура вітчизняного Середньовіччя

Становлення загальноєвропейської культури в епоху середніх віків. Типологія культури Середньовіччя та її особливості. Середньовічна картина світу. Місце людини в ієрархії просторово-часових відносин Середньовіччя.

Особливості формування та основні етапи розвитку культури вітчизняного Середньовіччя.

Райковецька, Волинцівська та Роменська культури східнослов'янських племен напередодні утворення Київської держави. Культурні відносини давніх русів та Візантії. Вплив Азійського Сходу на давньоруську культуру.

Прийняття християнства та його роль в історії вітчизняної культури. Входження Русі у європейський християнський культурний простір. «Світи» міста, села, церкви та князівського двору в давньоруській культурі.

Розвиток писемності, етико-філософської думки, природничих знань та естетичної самосвідомості.

Давньоруське літописання: світова історія та сенс людського життя. Просторові мистецтва, музика і театр в художній культурі Київської Русі.

Тема IV. Український Ренесанс (XIV–XVI ст.)

Поняття Відродження, ренесансу, гуманізму. Відродження як перехідний тип культури. Соціально-економічні передумови Відродження. Формування нової картини світу та ідеології громадянського суспільства. Типологія і періодизація культури Відродження та гуманістичного руху.

Самобутність та основні етапи розвитку українського Ренесансу та гуманізму. Ідеї Рінашименто та візантійсько-християнської догматики у вітчизняній культурі XIV–XV ст. Європейські університети в розвитку українського Ренесансу. Становлення братського руху. Вплив Північного Відродження та Реформації на українське Відродження XVI ст. Теорії природного права, суспільного договору, освіченої монархії, проблема війни і миру в українському гуманізмі XVI ст.

Ренесансна художня культура. Література, театр, просторові мистецтва та розвиток меценатства.

Модуль 2. Українська культура Нового та Новітнього часів

Тема V. Вітчизняна культура Нового часу (XVII–XVIII ст.)

Особливості та світоглядні орієнтири культури Нового часу. Формування ідеалу республіканського устрою та інших фундаментальних цінностей буржуазного суспільства. Зміна ролі релігії та церкви. Наукова революція XVII ст. Раціоналізм. Сенсуалізм та емпіризм.

Козацтво як культурне явище. Основні цінності культури козацько-гетьманської доби.

Українське Просвітництво XVII–XVIII ст. Розвиток національної самосвідомості та нової культурної еліти.

Плюралізм вітчизняної художньої культури XVII–XVIII ст.: бароко, класицизм, рококо, сентименталізм.

Західноєвропейська, українська та російська культури Нового часу: культурний простір та зв'язки.

Тема VI. Культура України XIX ст.

Суперечливість матеріальної та духовної культури XIX ст. Формування нової картини світу. Мистецтво, філософія та мораль – головні форми духовної самосвідомості культури XIX ст.

Типологічна своєрідність культури, розширення її «світу» (виникнення фото, кіно, дизайну). Основні тенденції художньої свідомості (романтична, позитивістська, діалектична).

Особливості культури України у XIX ст. Роль освітніх закладів та наукових інституцій. Кирило-Мефодіївське братство та розвиток національної самосвідомості.

Поміщицькі маєтки в культурному ландшафті XIX ст. Земляцтва в Петербурзі та Москві як чинники розвитку вітчизняної культури. Українці в російській культурі XIX – поч. XX ст.

Різноманітність художнього життя: класицизм, романтизм, реалізм, імпресіонізм, символізм, модерн.

Нові явища в світовій та вітчизняній культурі кінця XIX – поч. XX ст.

Тема VII. Сучасна українська культура

Науково-технічна революція як чинник розвитку сучасної культури. Формування нової картини світу та ідеалу особистості в ХХ ст. Альтернатива технократичного і гуманітарного мислення.

Поняття масової і елітарної культури. Контркультура.

Національні культури в умовах глобалізації. Поляризація та віддзеркалення культур. Прогрес культури: зростання загальнолюдського та розвиток унікальності.

Культура України ХХ – поч. ХХІ ст.: від тоталітаризму до національно-культурного відродження і формування інформаційного суспільства.

Особливості вітчизняної художньої культури. Реалізм. Модернізм і постмодернізм.

Основні тенденції сьогочасного культурного процесу. Зміни в способі життя та життєвих цінностях.

Тема VIII. Культура Слобідської України

Соціально-економічні та політичні чинники формування культури Слобожанщини.

Культурне життя Слобідської України у наукових дослідженнях ХІХ – поч. ХХІ ст.

Повір'я, звичаї, традиційний народний побут слобожан.

Особливості слобожанської культури ХІХ–ХХ ст. Поширення ідей патріотизму, гуманізму, демократизму. Україно-російські культурні зв'язки.

Роль освіти і науки у культурному житті Слобідської України.

Самобутність художньої культури. Національні риси основних напрямів мистецтва.

Історія культурного життя Харкова.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

План

1. Формування нової картини світу та ідеалу особистості в ХХ ст.
2. Культура України ХХ – початку ХХІ ст.: від тоталітаризму до національно-культурного відродження і формування інформаційного суспільства.
3. Особливості вітчизняної художньої культури. Реалізм. Модернізм і постмодернізм.

Контрольні запитання

1. Яка роль науково-технічної революції у формуванні сучасної культури?
2. Назвіть видатних діячів української культури початку ХХ ст.
3. Дайте оцінку культури радянського періоду. Чи завжди адміністративний та ідеологічний контроль з боку держави був негативним?
4. Порівняйте модерністську і постмодерністську моделі світу.
5. Які риси характеризують український постмодернізм?
6. Охарактеризуйте особливості взаємодії культур Заходу і Сходу новітнього часу. Наведіть приклади.
7. Чи існує єдиний культурний простір в сучасній Європі? Аргументуйте відповідь.
8. Яка роль засобів масової інформації в сучасній культурі?
9. У чому, на Вашу думку, проявляється прогрес культури? Які його критерії?
10. Охарактеризуйте основні тенденції сьогочасного культурного процесу. Які зміни відбуваються в способі життя та життєвих цінностях?

Список літератури

Основна

1. Вандишева-Ребро Н. В. Актуальні проблеми сучасної естетики. Постмодернізм : Метод. посіб. / Н. В. Вандишева-Ребро. – Суми, 2007.
2. История украинской культуры : учеб. пособ. для студ.-иностранцев всех специальн. / Е. А. Петутина, Н. В. Вандышева-Ребро, А. В. Голозубов [и др.]; под ред. Е. А. Петутиной. – Х., 2012.
3. Історія української культури : навч. посіб. : у 2-х ч. – Ч. 2 : Українська культура Нового та Новітнього часів / О.О. Петутіна, Н.В. Вандишева-Ребро, О.В. Голозубов [та ін.]. – Х., 2012.
4. Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
5. Кормич Л. І. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття) : навч. посіб. / Л. І. Кормич, В. В. Багацький. – Х., 2003.
6. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття : навч. посіб. / Г. С. Меднікова. – К., 2002.
7. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 2001.

Додаткова

8. Голубенко П. Україна і Росія в світлі культурних взаємин / П. Голубенко. – К., 1993.
9. Дабагян А. В. Человек, его сознание и культура в паутине электронно-цифровых сетей / А. В. Дабагян. – Х., 2003.
10. Даниленко В. М. Сталінізм на Україні: 20-30-ті роки / В. М. Даниленко та ін. – К., 1991.
11. Жаборюк Н. А. Український живопис останньої третини ХІХ – початку ХХ століть / Н. А. Жаборюк. – К., 1990.
12. Енциклопедія українознавства : загальна частина. – К., 1995. – Т. 2, 3.

13. Забужко О. Дві культури / О. Забужко. – К., 1990.
14. Краснодембський З. На постмодерністських роздоріжжях культури / З. Краснодембський. – К., 2000.
15. Кривавич Д. П. Українське мистецтво: навч. посіб. / Д. П. Кривавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів, 2005.
16. Лавріненко Ю. Розстріляне Відродження / Ю. Лавріненко. – Мюнхен, 1959.
17. Попович М. В. Національна культура і культура нації / М. В. Попович. – К., 1991.
18. Постмодерн в філософії, науке, культурі : хрестоматія. – Х., 2000.
19. Стародубцева Л. Лики пам'яті. Культура епохи «Пост» / Л. Стародубцева. – Х., 1999.

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Обсяг повинен складати 20–25 рукописних сторінок учнівського зошита або 10-14 друкованих шрифтом Times New Roman (розмір кегля – 14; міжстроковий інтервал – 1,5; поля – 2,5).

Мова написання – українська або російська. Уникайте довгих речень, багатослів'я, повторів, аналізу несуттєвих фактів. Перевіряйте помилки, при необхідності користуйтеся словниками та довідниками. Для зауважень та поміток викладача залишайте поля.

Контрольна робота має чітко визначену структуру й складається з титульного аркушу, змісту, вступу, основної частини (2–3 розділів), висновку, списку використаної літератури.

Титульний аркуш оформляється за стандартною формою (див. Додаток 1).

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми, розкривається навчально-пізнавальне значення її дослідження. Обов'язкова частина вступу – короткий аналіз наукової літератури, яка самостійно відібрана та проаналізована відповідно до плану роботи.

Основна частина складається з розділів, кожен з яких має свою назву й відповідну нумерацію. Розташовуйте матеріали розділів у логічній послідовності; у кожному з них повинні бути Ваші власні пояснення, приклади, узагальнення.

У **висновку** треба сформулювати основні результати дослідження та зробити акценти на зв'язку наукової проблеми з сучасністю.

Список літератури необхідно складати у відповідності до правил оформлення бібліографії.

Зверніть увагу, що **відомості про книгу** повинні включати: прізвище та ініціали автора; назву книги; через двокрапку – її призначення; через косу риску – відомості про відповідальність (ініціали та прізвища авторів); через крапку, тире – місце видання; через кому – рік видання. Якщо книга

написана чотирма та більше авторами, то допускається описувати її під назвою, тобто спочатку навести назву книги, а далі через косу риску подати прізвища чотирьох авторів (якщо їх усього чотири) або трьох і словосполучення «та ін.» (якщо авторів п'ять і більше). Наприклад:

Один автор

Матвеева Л. Л. Культурологія : Курс лекцій : навч. посіб. / Л. Л. Матвеева. – К., 2005.

Два автори

Абрамович С. Д. Світова та українська культура: навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю Чікарькова. – Львів, 2004

Три автори

Крвавич Д. П. Українське мистецтво: навч. посіб. / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів, 2005.

Чотири автори

Історія світової та української культури / Греченко В., Чорний І., Кушнерук В., Режко В. – К., 2000.

П'ять і більше авторів

Культурологія : навч. посіб. / Баканурський А. Г., Александров А. Б., Дашкова Т. Ю. та ін. – К., 2004.

Без авторів

Історія світової культури : навч. посіб. / за ред. Л. Т. Левчук. – К., 1999.

Відомості про статтю включають: прізвище та ініціали авторів; заголовок статті; через дві косі риски – найменування журналу, збірника, де вміщена ця стаття; через крапку, тире – місце видання (для збірників); через крапку, тире – рік видання; через крапку, тире – номер, випуск, том (для журналів, збірників). Наприклад:

Шелест В. Думи – козацький епос // Київська старовина. – 1993. – №6.

Робота над контрольним завданням починається з вибору теми. Поставтеся до цього як до відповідальної та важливої справи. Обираючи тему, оцініть рівень своїх знань з даної проблематики, зверніться за інформацією до підручників або довідників, тематичного каталогу бібліотеки, навчально-методичного кабінету, а головне – враховуйте свій особистий інтерес, бо від нього в значній мірі залежить якість виконання творчої роботи.

Не обов'язково обирати тему з пропонованого посібника. Вам надається право сформулювати її самостійно, але в цьому випадку тема контрольної роботи повинна відповідати навчальній програмі дисципліни «Історія української культури». Необхідно узгодити обрану тему й план роботи з викладачем.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

I. ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

1. *Культура і суспільство.*
2. *Функції культури.*
3. *Загальнолюдські цінності та національні культурні традиції.*
4. *Мистецтво в структурі національної культури.*
5. *Микола Костомаров про національну своєрідність українського народу та його культури.*
6. *Порівняльно-історичний метод у культурологічних дослідженнях Михайла Драгоманова.*
7. *Цілісна концепція історії української культури у творчій спадщині Івана Франка.*
8. *«Українська ідея» в культурологічній концепції Михайла Грушевського.*
9. *Проблема європеїзації української культури у творчій спадщині Миколи Хвильового.*
10. *Сучасні дослідження з історії української культури.*

Список літератури

Основна

1. Абрамович С. Д. Світова та українська культура: навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів, 2004.
2. Буряк А. В. Введение в курс «История и теория мировой и отечественной культуры» : консп. лекции / А. В. Буряк, Т. С. Воропай. – Х., 1993.
3. История украинской культуры : учеб. пособ. для студ.-иностранцев всех специальн. / Е. А. Петутина, Н. В. Вандышева-Ребро, А. В. Голозубов [и др.]; под ред. Е. А. Петутиной. – Х., 2012.
4. Історія світової та української культури / В. Греченко, І. Чорний, В. Кушнерук, В. Режко. – К., 2000.

5. Історія української культури : навч. посіб. : у 2-х ч. –Ч. 1 : Становлення та особливості української культури / О.О. Петутіна, О.В. Голозубов, Г.В. Буряк [та ін.]. – Х., 2011.
6. Історія української культури. / за заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
7. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посіб. / за ред. А. Яртися та В. Мельника. – Львів, 2005.
8. Матвєєва Л. Л. Культурологія : Курс лекцій : навч. посіб. / Л. Л. Матвєєва. – К., 2005.
9. Морфологія культури : тезаурус / за заг. ред. В. О. Лозового. – Х., 2007.
10. Національна ідентичність : Хрестоматія / упоряд. Т. Воропай. – Х., 2002.
11. Попов Б. Життя етносу: Соціокультурні нариси : навч. посіб. / Б. Попов, В. Ігнатов. – К., 1997.
12. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 2001.
13. Українська художня культура : навч. посіб. / За ред. І. Ф. Ляшенка. – К., 1996.
14. Хоруженко К. М. Культурологія. Енциклопедический словарь / К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону, 1997.
15. Шевнюк О. Л. Культурологія : навч. посіб. / О. Л. Шевнюк. – К., 2005.

Додаткова

16. Безхутрий Ю. Микола Хвильовий: проблеми інтерпретації / Ю. Безхутрий. – Х., 2003.
17. Булашев Г. О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях / Г. О. Булашев. – К., 1992.
18. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України /

М. С. Грушевський. – К., 1992.

19. Грушевський М. С. Очерк истории украинского народа / М. С. Грушевський. – К., 1991.

20. Костомаров М. І. Галерея портретів : Біографічні нариси / М. І. Костомаров. – К., 1993.

21. Костомаров М. І. Історія України в життєписах визначних її діячів / М. І. Костомаров. – К., 1994.

22. Огієнко І. Українська культура : Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. – К., 1992.

23. Пантелеймон Куліш і українське національне відродження. – Х., 1995.

24. Рябчук М. Від Малоросії до України: парадокси запізнілого націотворення / М. Рябчук. – К., 2000.

25. Чижевський Д. І. Історія української літератури / Д. І. Чижевський. – К., 2003.

II. СТАРОДАВНЯ КУЛЬТУРА НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

1. Міфологічне світосприйняття первісної людини.

2. Магія в первісній культурі.

3. Вікентій Хвойка – видатний дослідник української старовини.

4. Трипільська культура та її вплив на побут і мистецтво східних слов'ян.

5. Людина і світ у міфології давніх слов'ян.

6. Культури кіммерійців, скіфів, сарматів.

7. «Велика колонізація» та заснування міст-полісів у Північному Причорномор'ї та Криму.

8. Боги та герої давньогрецьких міфів у культурі античного Причорномор'я.

9. Культура Боспорського царства.

10. Архітектура і скульптура в художній культурі античного Причорномор'я.

Список літератури

Основна

1. Абрамович С. Д. Світова та українська культура : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарькова. – Львів, 2004.
2. Бунятян К. П. Давнє населення України : навч. посіб. / К. П. Бунятян. – К., 2003.
3. Буряк А. В. Введение в курс «История и теория мировой и отечественной культуры»: Конспект лекции / А. В. Буряк, Т. С. Воропай. – Х., 1993.
4. Евсеев С. Л. Научные познания поздней античности : конспект лекций / С. Л. Евсеев. – Х., 1992.
5. Залізник Л. Л. Первісна історія України : навч. посібник / Л. Л. Залізник. – К., 1999.
6. История украинской культуры : учеб. пособ. для студ.-иностранцев всех специальн. / Е. А. Петутина, Н. В. Вандышева-Ребро, А. В. Голозубов [и др.]; под ред. Е. А. Петутиной. – Х., 2012.
7. Історія української культури : навч. посіб. : у 2-х ч. – Ч. 1 : Становлення та особливості української культури / О.О. Петутіна, О.В. Голозубов, Г.В. Буряк [та ін.]. – Х., 2011.
8. Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
9. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посіб / за ред. А. Яртися та В. Мельника. – Львів, 2005.
10. Межова Н. Г. Первобытная культура : конспект лекции / Н. Г. Межова. – Х., 1992.
11. Морфологія культури : тезаурус / за заг. ред. В. О. Лозового. – Х., 2007.

12. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 2001.
13. Толочко П. П. Давня історія України : навч. посіб. / П. П. Толочко, Д. Н. Козак, С. Д. Крижицький. – К. 1994.
14. Хоруженко К. М. Культурологія : Енциклопедический словарь / К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону, 1997.
15. Чмихов М. О. Давня культура : навч. посіб. / М. О. Чмихов. – К., 1994.
16. Шевнюк О. Л. Культурологія : навч. посіб. / О. Л. Шевнюк. – К., 2005.

Додаткова

17. Агбунов М. В. Путешествие в загадочную Скифию / М. В. Агбунов. – М., 1989.
18. Алексеев В. П. История первобытного общества / В. П. Алексеев, А. И. Першиц. – М., 1990.
19. Античные государства Северного Причерноморья. – М., 1984.
20. Баран В. Д. Давні слов'яни / В. Д. Баран. – К., 1998.
21. Брей У. Археологический словарь / У. Брей, Д. Трамп. – М., 1990.
22. Булашев Г. О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях / Г. О. Булашев. – К., 1992.
23. Василенко Г. К. Велика Скіфія / Г. К. Василенко. – К., 1991.
24. Відейко М. Ю. Україна : від Трипілля до Антів / М. Ю. Відейко. – К., 2008.
25. Дергачев В. А. Памятники позднего Триполья / В. А. Дергачев. – Кишинев, 1980.
26. Історія української культури : у 5 т. – К., 2001. – Т. 1. Історія культури давнього населення України.
27. Костомаров М. І. Слов'янська міфологія : Вибрані праці з фольклористики й літературознавства / М. І. Костомаров. – К., 1994.

- 28.Павленко Ю. В. Передісторія давніх русів у світовому контексті / Ю. В. Павленко. – К., 1990.
- 29.Петров В. П. Етногенез слов'ян / В. П. Петров. – 1972.
- 30.Пономарьов А.П. Українська минувщина : ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна. – К., 1993.
- 31.Попович М. В. Мироззрение древних славян / М. В. Попович. – К., 1985.
- 32.Пролеев С. Античный мир: философия, история, культура / С. Пролеев. – М., 2000.
- 33.Седов В. В. Славяне в древности / В. В. Седов. – М., 1994.
- 34.Словарь античности / ред В. И. Кузицин. – М., 1989.
- 35.Соколов Г. И. Античное Причерноморье / Г. И. Соколов. – Л., 1973.
- 36.Степовик Д. В. Скарби України / Д. В. Степовик. – К., 1990.
- 37.Терпиловский Р. В. Памятники киевской культуры / Р. В. Тепиловский, Н. С. Абашина. – К., 1992.
- 38.Трубачев О. Н. Этногенез и культура древнейших славян / О. Н. Трубачев. – М., 1991.
- 39.Українці : народні вірування, повір'я, демонологія / за заг. ред А. П. Пономарьова. – К., 1992.
- 40.Хазанов А. М. Золото скифов / А. М. Хазанов. – М., 1975.
- 41.Шелов Д. Б. Северное Причерноморье 2000 лет назад / Д. Б. Шелов. – М., 1975.

ІІІ. КУЛЬТУРА ВІТЧИЗНЯНОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

1. Культура східнослов'янських племен напередодні утворення Київської держави.

2. Родоначальник християнського гуманізму Володимир Мономах.

3. *Проблема людської особистості в «Слові Данила Заточника».*
4. *Іларіон Київський про велич і єдність землі руської.*
5. *Давньоруський книжник, історик та публіцист Нестор.*
6. *Давньоруське літописання: світова історія та сенс людського життя.*
7. *Середньовічна картина світу в «Слові о полку Ігоревім».*
8. *Рукописна книга як витвір давньоруського мистецтва.*
9. *Давньоруська ікона.*
10. *Софія Київська – видатна пам'ятка вітчизняної культури.*

Список літератури

Основна

1. Белонович Н. В. История культуры Киевской Руси : учеб. пособ. / Н. В. Белонович – Х., 1999.
2. Белонович М. В. Українська культура часів Київської Русі : словник-довідник / М. В. Белонович, В. Г. Рибалко. – Х., 1998.
3. История украинской культуры : учеб. пособ. для студ.-иностранцев всех специальн. / Е. А. Петутина, Н. В. Вандышева-Ребро, А. В. Голозубов [и др.]; под ред. Е. А. Петутиной. – Х., 2012.
4. Історія української культури : навч. посіб. : у 2-х ч. – Ч. 1 : Становлення та особливості української культури / О.О. Петутіна, О.В. Голозубов, Г.В. Буряк [та ін.]. – Х., 2011.
5. Історія української культури. / за заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
6. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посіб / за ред. А. Яртися та В. Мельника. – Львів, 2005.
7. Морфологія культури : тезаурус / за заг. ред. В. О. Лозового. – Х., 2007.
8. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 2001.

9. Хоруженко К. М. Культурология. Энциклопедический словарь / К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону, 1997.

10. Шевнюк О. Л. Культурологія: навч. посіб. / О. Л. Шевнюк. – К., 2005.

Додаткова

11. Асеев Ю. С. Джерела. Мистецтво Київської Русі / Ю. С. Асеев. – К., 1980.

12. Булашев Г. О. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях / Г. О. Булашев. – К., 1992.

13. Верстюк В. Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні : хронологічний довідник / В. Ф. Верстюк, О. М. Дзюба, В. Ф. Репринцев. – К., 1995.

14. Горский В. С. Философские идеи в культуре Киевской Руси XI – начала XII в. / В. С. Горский. – К., 1988.

15. Горський В. С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі (середина XII – середина XIII ст.) / В. С. Горський. – К., 1993.

16. Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / М. С. Грушевський. – К., 1992.

17. Давньоруські любомудри / В. Горський, О. Вдовина, Ю. Завгородній, О. Киричок. – К., 2004.

18. Замлинський В. Історія України в особах IX–XVIII ст. / В. Замлинський, І. Войцеховська, В. Галаган. – К., 1993.

19. Знойко О. П. Міфи Київської землі та події стародавні / О. П. Знойко. – К., 1989.

20. Іларіон, митрополит Київський. Про закон і благодать // Київська старовина. – 1992. – №1.

21. Костомаров М. І. Слов'янська міфологія : вибрані праці з фольклористики й літературознавства / М. І. Костомаров. – К., 1994.

22. Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь / М. Ф. Котляр. – К., 1998.
23. Кузьмичев И. К. Лада / И. К. Кузьмичев. – М., 1990.
24. Огородник І. В. Українська філософія в іменах / І. В. Огородник, М. Ю. Русин. – К., 1997.
25. Повість врем'яних літ. – К., 1990.
26. Рыбаков Б. А. Из истории культуры Древней Руси / Б. А. Рыбаков. – М., 1984.
27. Рыбаков Б. А. Язычество Древней Руси / Б. А. Рыбаков. – М., 1988.
28. Седов В. В. Славяне в средневековье / В. В. Седов. – М., 1996.
29. Толочко О. П. Київська Русь / О. П. Толочко, П. П. Толочко. – К., 1998.
30. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. – К., 2006.

IV. УКРАЇНСЬКИЙ РЕНЕСАНС (XIV–XVI СТ.)

1. *Юрій Дрогобич – видатний вчений, представник раннього гуманізму в Україні.*
2. *Роль Північного Відродження в українській культурі XVI ст.*
3. *Братства і реформаційний рух XVI ст.*
4. *Іван Вишенський про свободу народу і особи.*
5. *Книгодрукування і розвиток вітчизняного гуманізму.*
6. *Культурний діяч Костянтин Острозький.*
7. *«Русинський Демосфен» Станіслав Оріховський.*
8. *Вітчизняна оборонна архітектура XIV–XVI ст.: від готики до ренесансу.*
9. *Національна святиня – «Пересопницьке Євангеліє».*
10. *Культура України XV–XVI ст. очима чужинців.*

Список літератури

Основна

1. История украинской культуры : учеб. пособ. для студ.-иностранцев всех специальн. / Е. А. Петутина, Н. В. Вандышева-Ребро, А. В. Голозубов [и др.]; под ред. Е. А. Петутиной. – Х., 2012.
2. Історія української культури : навч. посіб. : у 2-х ч. – Ч. 1 : Становлення та особливості української культури / О.О. Петутіна, О.В. Голозубов, Г.В. Буряк [та ін.]. – Х., 2011.
3. Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
4. Культурологія : навч. посіб. / Баканурський А. Г., Александров А. Б., Дашкова Т. Ю. та ін. – К., 2004.
5. Морфологія культури : тезаурус / за заг. ред. В. О. Лозового. – Х., 2007.
6. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 2001.
7. Українська та зарубіжна культура / Дещинський Л. Є., Денісов Я. Я., Скалецький М. П. та ін. – Львів, 2005.
8. Українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко – К., 2001.
9. Хоруженко К. М. Культурология. Энциклопедический словарь / К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону, 1997.
10. Шевнюк О. Л. Культурологія : навч. посіб. / О. Л. Шевнюк – К., 2005.

Додаткова

11. Запаско Я. Мистецька спадщина Івана Федорова / Я. Запаско. – Львів, 1974.
12. Ісаєвич Я. Юрій Дрогобич / Я. Ісаєвич. – К., 1972.

- 13.Замлинський В. Історія України в особах IX–XVIII ст. / В. Замлинський, І. Войцеховська, В. Галаган. – К., 1993.
- 14.Історія української культури : у 5 т. – К., 2001. – Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII століть.
- 15.Історія філософії на Україні : у 3 т. – К., 1987. – Т. 1.
- 16.Кржавич Д. П. Українське мистецтво: навч. посіб. / Д. П. Кржавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів, 2005.
- 17.Огородник І. В. Українська філософія в іменах / І. В. Огородник, М. Ю. Русин. – К., 1997.
- 18.Русина О. В. Україна під татарами і Литвою / О. В. Русина. – К., 1998.
- 19.Українські гуманісти епохи Відродження. Антологія. Частина 1, 2. – К., 1995.
- 20.Філософія Відродження на Україні. – К., 1990.
- 21.Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI – XVIII століть : у 2-х кн. / В. Шевчук. – К., 2004. – Кн. 1: Ренесанс. Раннє бароко.

V. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НОВОГО ЧАСУ (XVII–XVIII СТ.)

- 1. Петро Могила – релігійний реформатор, освітній діяч, меценат.***
- 2. Просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.***
- 3. Культура доби Івана Мазепи.***
- 4. Феномен українського бароко.***
- 5. Козацьке літописання та формування національної самосвідомості.***
- 6. Погляди Феофана Прокоповича на людину, державу, церкву, мистецтво.***
- 7. Учення Григорія Сковороди про «сродну» працю.***

8. Максим Березовський, Дмитро Бортнянський, Артемій Ведель – корифеї духовної та світської музики.

9. Видатні художники Григорій та Дмитро Левицькі.

10. Творчість Володимира Боровиковського.

Список літератури

Основна

1. Абрамович С. Д. Світова та українська культура: навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. Ю Чікарькова. – Львів, 2004.

2. История украинской культуры : учеб. пособ. для студ.-иностранцев всех специальн. / Е. А. Петутина, Н. В. Вандышева-Ребро, А. В. Голозубов [и др.]; под ред. Е. А. Петутиной. – Х., 2012.

3. Історія світової та української культури / Греченко В., Чорний І., Кушнерук В., Режко В. – К., 2000.

4. Історія української культури : навч. посіб. : у 2-х ч. – Ч. 2 : Українська культура Нового та Новітнього часів / О.О. Петутіна, Н.В. Вандишева-Ребро, О.В. Голозубов [та ін.]. – Х., 2012.

5. Історія української культури. / за заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.

6. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посіб / за ред. А. Яртися та В. Мельника. – Львів, 2005.

7. Морфологія культури : тезаурус / за заг. ред. В. О. Лозового. – Х., 2007.

8. Петутина Е. А. Западноевропейская художественная культура XVII-XVIII ст. : консп. лекции / Е. А. Петутина. – Х., 1994.

9. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 2001.

10. Українська культура: історія і сучасність : навч. посіб. / за ред. С. О. Черепанової. – Львів, 1994.

11.Хоруженко К. М. Культурология. Энциклопедический словарь / К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону, 1997.

12.Шевнюк О. Л. Культурологія: навч. посіб. / О. Л. Шевнюк. – К., 2005.

Додаткова

13.Багалій Д. І. Український мандрований філософ Григорій Сковорода / Д. І. Багалій. – К., 1992.

14.Білецький П. О. Нариси з історії українського мистецтва. Українське мистецтво другої половини XVII–XVIII ст. / П. О. Білецький. – К., 1981.

15.Грушевський М. С. Ілюстрована історія України / М. С. Грушевський. – К., 1992.

16.Жолтовський П. М. Художнє життя на Україні в XVI–XVIII ст. / П. М. Жолтовський. – Х., 1983.

17.Замлинський В. Історія України в особах IX–XVIII ст. / В. Замлинський, І. Войцеховська, В. Галаган. – К., 1993.

18.Захара І. С. Борьба идей в философской мысли на Украине на рубеже XVII–XVIII вв. / И. С. Захара. – К., 1982.

19.Історія української культури : у 5 т. – К., 2001. – Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII століть.

20.Крвавич Д. П. Українське мистецтво : навч. посіб. / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів, 2005.

21.Макаров А. Світло українського бароко / А. Макаров. – К., 1994.

22.Овсійчук В. А. Українське мистецтво XVI – перш. пол. XVII ст. Гуманістичні та визвольні ідеї / В. А. Овсійчук. – К., 1985.

23.Огородник І. В. Українська філософія в іменах / І. В. Огородник, М. Ю. Русин. – К., 1997.

24.Очерки русской культуры XVIII века. Ч. 4. / под ред. Б. А. Рыбакова. – М., 1990.

- 25.Сковорода Г. Повн. збір. творів : у 2 т. / Г. Сковорода. – К, 1994.
- 26.Ушкалов Л. В. Нариси з філософії Григорія Сковороди / Л. В. Ушкалов, О. М. Марченко. – Х., 1993.
- 27.Хоткевич Г. М. Григорій Савич Сковорода (український філософ) : Короткий його життєпис і вибрані місця з творів та листів : 3 нагоди 125-літної річниці з дня смерті / Г. М. Хоткевич. – Х., 1997.
- 28.Чечель Н. П. Культурно-мистецький розквіт в Україні XVIII ст. як філософська проблема // Практична філософія. – 2004. – №2.
- 29.Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI – XVIII століть : у 2-х кн. / В. Шевчук. – К., 2004. – Кн. 1: Ренесанс. Раннє бароко.
- 30.Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII століть : у 2-х кн. / В. Шевчук. – К., 2005. – Кн. 2: Розвинене бароко. Пізнє бароко.
- 31.Шелест В. Думи – козацький епос // Київська старовина. – 1993. – №6.
- 32.Шип Н. А. Русско-украинское культурное сотрудничество в XVIII – первой половине XIX в. / Н. А. Шип. – К., 1988.
- 33.Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків : у 3 т. / Д. І. Яворницький. – К., 1990.

VI. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ XIX СТ.

- 1. Кирило-Мефодіївське братство та розвиток національної самосвідомості.*
- 2. Український романтизм.*
- 3. Художні стилі в українській архітектурі XIX ст.*
- 4. «Енеїда» Івана Котляревського – перший твір нової української літератури.*

5. *«Не вмирає душа наша, не вмирає воля» (Тарас Шевченко в культурному житті XIX ст.).*

6. *Світ старої України у «Вечорах на хуторі коло Диканьки» Миколи Гоголя.*

7. *Михайло Старицький і розвиток українського професійного театру.*

8. *Микола Лисенко – основоположник української класичної музики.*

9. *Творчість Лесі Українки.*

10. *Видатний культурний діяч Іван Франко.*

Список літератури

Основна

1. История украинской культуры : учеб. пособ. для студ.-иностранцев всех специальн. / Е. А. Петутина, Н. В. Вандышева-Ребро, А. В. Голозубов [и др.]; под ред. Е. А. Петутиной. – Х., 2012.

2. Історія української культури : навч. посіб. : у 2-х ч. – Ч. 2 : Українська культура Нового та Новітнього часів / О.О. Петутіна, Н.В. Вандишева-Ребро, О.В. Голозубов [та ін.]. – Х., 2012.

3. Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.

4. Культурологія : навч. посіб. / Баканурський А. Г., Александров А. Б., Дашкова Т. Ю. та ін. – К., 2004.

5. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посіб / за ред. А. Яртися та В. Мельника. – Львів, 2005.

6. Морфологія культури : тезаурус / за заг. ред. В. О. Лозового. – Х., 2007.

7. Петутина Е. А. Русская художественная культура вт. пол. XVII – нач. XX вв. : консп. лекции / Е. А. Петутина. – Х., 1992.

8. Петутина Е. А. Художественная культура стран Западной Европы в XIX ст. : консп. лекции / Е. А. Петутина. – Х., 2002
9. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 2001.
10. Савицкая Л. Л. На пути обновления. Искусство Украины в 1890–1910-е гг. / Л. Л. Савицкая. – Х., 2006.
11. Савицкая Л. Л. Художественная культура Украины. Вторая половина XIX – начало XX вв. : консп. лекции / Л. Л. Савицкая. – Х., 2005.
12. Фрадкіна Н.В. Українська культура XIX століття : навч.-метод. посіб. / Н.В. Фрадкіна. – Х.: НТУ «ХПІ», 2011.
13. Хоруженко К. М. Культурология. Энциклопедический словарь / К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону, 1997.
14. Шевнюк О. Л. Культурологія: навч. посіб. / О. Л. Шевнюк – К., 2005.

Додаткова

15. Вічний як народ : сторінки до біографії Т. Г. Шевченка : навч. посіб. / упоряд. О. І. Руденко, Н. Б. Петренко. – К., 1998.
16. Голубенко П. Україна і Росія в світлі культурних взаємин / П. Голубенко. – К., 1993.
17. Грицак Я. Нариси історії України XIX-XX ст. Творення модерної нації / Я. Грицак. – К., 1996.
18. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть / М. Грушевський. – К., 1991.
19. Забужко О. Шевченків міф України / О. Забужко. – К., 1997.
20. Зайцев П. Життя Тараса Шевченка / П. Зайцев. – К., 2004.
21. Крвавич Д. П. Українське мистецтво : навч. посіб. / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів, 2005.
22. Лук М. І. Етичні ідеї в філософії України другої половини XIX – початку XX ст. / М. І. Лук; В. С. Лісовий. – К., 1993.

23. Огородник І. В. Українська філософія в іменах / І. В. Огородник, М. Ю. Русин. – К., 1997.
24. Попович М. В. Національна культура і культура нації / М. В. Попович. – К., 1991.
25. Поспелов Г. Русское искусство XIX в. / Г. Поспелов. – М., 1997.
26. Сарабьянов Д. В. Стиль модерн : истоки, история, проблемы / Д. В. Сарабьянов. – М., 1989.
27. Степовик Д. В. Скарби України / Д. В. Степовик. – К., 1990.
28. Типология стилевого развития XIX века. – М., 1977.
29. Українська народність: нариси соціально-економічної і етнополітичної історії. – К., 1990.
30. Щербаківський В. Українське мистецтво / В. Щербаківський. – К., 1996.
31. Яценко М. Т. Українські поети-романтики / М. Т. Яценко. – К., 1987.

VII. СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

- 1. Реалізм в українському мистецтві XX ст.***
- 2. Кубофутуризм в Україні і Росії (Давид і Микола Бурлюки, Олександра Екстер, Олександр Богомазов, Василь Єрмилов).***
- 3. Михайло Бойчук та його школа.***
- 4. Проблеми людини, нації та культури у творчості українських літературних модерністів (Микола Хвильовий, Микола Зеров, Олександр Олесь).***
- 5. Тоталітаризм – трагедія вітчизняної культури XX ст.***
- 6. Українська культура радянського періоду.***
- 7. Гуманістичні пошуки сучасної вітчизняної поезії (Василь Стус, Микола Вінграновський, Іван Драч, Дмитро Павличко, Ліна Костенко).***
- 8. Творчість Олександра Довженка.***

9. Поетична хвиля українського кіно (Сергій Параджанов, Юрій Ільєнко, Леонід Осика, Іван Миколайчук).

10. Український постмодернізм.

Список літератури

Основна

1. Вандишева-Ребро Н. В. Актуальні проблеми сучасної естетики. Постмодернізм : Метод. посіб. / Н. В. Вандишева-Ребро. – Суми, 2007.
2. История украинской культуры : учеб. пособ. для студ.-иностранцев всех специальн. / Е. А. Петутина, Н. В. Вандышева-Ребро, А. В. Голозу- бов [и др.]; под ред. Е. А. Петутиной. – Х., 2012.
3. Історія світової та української культури / Греченко В., Чорний І., Кушнерук В., Режко В. – К., 2000.
4. Історія української культури / за заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
5. Історія української культури : навч. посіб. : у 2-х ч. –Ч. 2 : Українська культура Нового та Новітнього часів / О.О. Петутіна, Н.В. Вандишева-Ребро, О.В. Голозубов [та ін.]. – Х., 2012.
6. Кормич Л. І. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття) : навч. посіб. / Л. І. Кормич, В. В. Багацький. – Х., 2003.
7. Культурологія : навч. посіб. / Баканурський А. Г., Александров А. Б., Дашкова Т. Ю. та ін. – К., 2004.
8. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : навч. посіб. / за ред. А. Яртися та В. Мельника. – Львів, 2005.
9. Матвєєва Л. Л. Культурологія : Курс лекцій : навч. посіб. / Л. Л. Матвєєва. – К., 2005.
10. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття : навч. посіб. / Г. С. Меднікова. – К., 2002.
11. Морфологія культури : тезаурус / за заг. ред. В. О. Лозового. – Х., 2007.

12. Національна ідентичність. Хрестоматія / [упоряд. Т. Воропай]. – Х., 2002.
13. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 2001.
14. Хоруженко К. М. Культурологія. Енциклопедический словарь К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону, 1997.
15. Шевнюк О. Л. Культурологія: навч. посіб. / О. Л. Шевнюк – К., 2005.

Додаткова

16. Безхутрий Ю. Микола Хвильовий: проблеми інтерпретації / Ю. Безхутрий. – Х., 2003.
17. Борев Ю. Б. Художественные направления в искусстве XX века / Ю. Б. Борев. – К., 1986.
18. Голубенко П. Україна і Росія в світлі культурних взаємин / П. Голубенко. – К., 1993.
19. Грицак Я. Нариси історії України XIX-XX ст. Творення модерної нації / Я. Грицак. – К., 1996.
20. Даниленко В. М. Сталінізм на Україні: 20-30-ті роки / В. М. Даниленко та ін. – К., 1991.
21. Жаборюк Н. А. Український живопис останньої третини XIX – початку XX століть / Н. А. Жаборюк. – К., 1990.
22. Енциклопедія українознавства : загальна частина. – К., 1995. – Т. 2, 3.
23. Забужко О. Дві культури / О. Забужко. – К., 1990.
24. Ивбулис В. Модернизм и постмодернизм: идейно-эстетические поиски на Западе / В. Ивбулис. – М., 1988.
25. Козловский П. Культура постмодернизма: общественно-культурные последствия технического развития / П. Козловский. – М., 1997.
26. Краснодембський З. На постмодерністських роздоріжжях культури / З. Краснодембський. – К., 2000.

- 27.Крвавич Д. П. Українське мистецтво: навч. посіб. / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів, 2005.
- 28.Лавріненко Ю. Розстріляне Відродження / Ю. Лавріненко. – Мюнхен, 1959.
- 29.Лиотар Ж.-Ф. Состояние постмодерна / Ж.-Ф. Лиотар. – М., 1998.
- 30.Маньковская Н. Эстетика постмодернизма / Н. Маньковская. – СПб., 2000.
- 31.Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / С. Павличко. – К., 1997.
- 32.Петров В. Діячі української культури (1920-1940) – жертви більшовицького терору / В. Петров. – К., 1992.
- 33.Попович М. В. Національна культура і культура нації / М. В. Попович. – К., 1991.
- 34.Постмодерн в філософії, науке, культурі : хрестоматія. – Х., 2000.
- 35.Руднев В. Словарь культуры XX века / В. Руднев. – М., 1997.
- 36.Симичев Д. Постмодернизм: экономика, политика, культура / Д. Симичев. – М., 1998.
- 37.Скуратівський В. Екранні мистецтва в соціокультурних процесах ХХ ст. / В. Скуратівський. – К., 1997.
- 38.Стародубцева Л. Лики пам'яті. Культура епохи «Пост» / Л. Стародубцева. – Х., 1999.
- 39.Степовик Д. В. Скарби України / Д. В. Степовик. – К., 1990.
- 40.Українці в зарубіжному світі. – К., 1991.
- 41.Українці: Східна діаспора. – К., 1993.

VIII. КУЛЬТУРА СЛОБІДСЬКОЇ УКРАЇНИ

1. Повір'я, звичаї та побут слобожан.

2. Культурне життя Слобідської України в наукових дослідженнях Дмитра Багалія.

3. Микола Сумцов – дослідник і громадський діяч слобожанського краю.

4. Внесок Петра Іванова та Стефана Таранушенка у вивчення культури Слобідської України.

5. Невловимий світ Григорія Сковороди.

6. Просвітницька діяльність Василя Каразіна.

7. Гнат Хоткевич – письменник, режисер, актор, музикант.

8. Видатні письменники-слобожани Григорій Квітка-Основ'яненко та Петро Гулак-Артемівський.

9. «Березіль» Леся Курбаса в контексті розвитку вітчизняного театрального мистецтва.

10. Україна у творчості Іллі Рєпіна.

Список літератури

Основна

1. Багалій Д. І. Історія Слобідської України / Д. І. Багалій. – Х., 1990.
2. История украинской культуры : учеб. пособ. для студ.-иностранцев всех специальн. / Е. А. Петутина, Н. В. Вандышева-Ребро, А. В. Голозубов [и др.]; под ред. Е. А. Петутиной. – Х., 2012.
3. Історія української культури : навч. посіб. : у 2-х ч. – Ч. 2 : Українська культура Нового та Новітнього часів / О.О. Петутіна, Н.В. Вандишева-Ребро, О.В. Голозубов [та ін.]. – Х., 2012.
4. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
5. Морфологія культури : тезаурус / за заг. ред. В. О. Лозового. – Х., 2007.
6. Наулко В. І. Культура і побут населення України : навч. посіб. / В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх, В. Ф. Горленко. – К., 1993.
7. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 2001.

8. Художня культура Слобідської України : навч. посіб. / Межова Н. Г., Сердюк О. В., Шило О. В. та ін. – Х., 1995.

Додаткова

9. Астахова О. В. Свята та побут Слобожанщини : альбом / О. В. Астахова, Т. М. Крупа, В. А. Сушко. – Х., 2008.

10. Багалій Д. І. Український мандрований філософ Григорій Сковорода / Д. І. Багалій. – К., 1992.

11. Гомон П. Л. Русская муза Слобожанщины : учеб. пособ. / П. Л. Гомон. – Х., 2006.

12. Дьяченко Н. Т. Улицы и площади Харькова : очерк / Н. Т. Дьяченко. – Х., 1977.

13. Иванов П. В. Жизнь и поверья крестьян Купянского уезда Харьковской губернии / П. В. Иванов. – Х., 2007.

14. Имена и лица : Самые знаменитые харьковчане : справочное издание / гл. ред. В. М. Губин. – Х., 2008.

15. Карнацевич В. Л. 100 знаменитых харьковчан / В. Л. Карнацевич. – Х., 2005.

16. Квитка Г. Ф. Харьков и уездные города / Г. Ф. Квитка. – Х., 2005.

17. Краси́ков М. М. Філософія буття слобожанського селянина // Дух і літера. – Київ. – 1999. – № 5-6.

18. Лейбфрейд А. Ю. Харьков. От крепости до столицы : заметки о старом городе / А. Ю. Лейбфрейд, Ю. Ю. Полякова. – Х., 2004.

19. Лосиевский И. Я. Русская лира с Украины : Русские писатели Украины первой четверти XIX в. / И. Я. Лосиевский. – Х., 1993.

20. Маслійчук В. Слобідська Україна / В. Маслійчук. – К., 2008.

21. Сумцов М. Ф. Дослідження з етнографії та історії культури Слобідської України. Вибрані праці / М. Ф. Сумцов. – Х., 2008.

22.Таранушенко С А. Наукова спадщина. Харківський період. Дослідження 1918–1932 рр. : монографічні видання, статті, рецензії, додатки, таранушенкознавчі студії / С. А. Таранушенко. – Х., 2009.

23.Титар О. В. Культура Слобожанщини: проблеми національно-культурної ідентичності / О. В. Титар. – Х., 2006.

24.Хоткевич Г. М. Григорій Савич Сковорода (український філософ) : Короткий його життєпис і вибрані місця з творів та листів : З нагоди 125-літньої річниці з дня смерті / Г. М. Хоткевич. – Х., 1997.

25.Шрамко Б. А. Рождение Харькова / Б. А. Шрамко, В. В. Скирда. – Х., 2004.

ПИТАННЯ НА ІСПИТ

Модуль 1. Становлення та особливості української культури

1. Сутність, структура та функції культури.
2. Культура та природа. Культура і цивілізація.
3. Поняття етнічної та національної культури.
4. Самобутність вітчизняної культури та її періодизація.
5. Концепції української культури.
6. Особливості, періодизація первісної культури та джерела її вивчення.
7. Духовна культура первісного суспільства.
8. Первісні вірування і міфологія.
9. Особливості та основні цінності античної культури.
10. Античний світ у Північному Причорномор'ї та Криму.
11. Типологія, періодизація та особливості культури вітчизняного Середньовіччя.
12. Православ'я як системотворчий чинник давньоруської культури.
13. Художня культура Київської Русі.
14. Поняття Відродження. Формування нової картини світу та ідеології громадянського суспільства.
15. Основні етапи розвитку українського Ренесансу і гуманізму.
16. Українська художня культура XIV–XVI ст.

Модуль 2. Українська культура Нового та Новітнього часів

17. Братський рух у загальнокультурному процесі Нового часу.
18. Цінності культури козацько-гетьманської доби.
19. Українське Просвітництво.
20. Бароко, рококо, класицизм і сентименталізм у вітчизняній художній культурі XVII–XVIII ст.
21. Особливості культурного розвитку України у XIX ст.

22. Роль освітніх закладів та наукових інституцій у вітчизняній культурі XIX ст.
23. Романтизм і реалізм в українській культурі XIX ст.
24. Особливості розвитку світової та української культури XX ст.
25. Модернізм у вітчизняній культурі.
26. Тоталітаризм – трагедія української культури XX ст.
27. Культура України радянського періоду.
28. Український постмодернізм.
29. Розвиток інформаційної культури в сучасній Україні.
30. Формування культури Слобожанщини та її особливості.
31. Роль освіти і науки в культурному житті Слобідської України.
32. Художнє життя Харкова XIX – початку XXI ст.

ДОДАТОКИ

Додаток 1

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУШУ

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Кафедра етики, естетики та історії культури

Контрольна робота з дисципліни
«Історія української культури»
на тему:
«Український постмодернізм»

Студента гр. ЕКЗ-22а
Нечипоренка О. Р.

Харків 2013

Додаток 2

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

Національна оцінка / Оцінка ECTS та її визначення	Критерії оцінювання	
	позитивні	негативні
5 Відмінно / А Відмінно	Глибоке знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових літературних джерелах; творчий підхід до вивчення дисципліни; вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку; відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні	–
4 Добре / В Дуже добре	Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу; вміння давати аргументовані відповіді на запитання.	Відповіді на запитання містять незначні неточності.
4 Добре / С Добре	Міцні знання матеріалу, що вивчається; вміння давати аргументовані відповіді на запитання.	Відповіді на запитання містять певні неточності.
3 Задовільно / D Задовільно	Знання основних положень матеріалу, що вивчається.	Невміння давати аргументовані відповіді на запитання; невміння аналізувати викладений матеріал.
3 Задовільно / E Достатньо	Знання основних положень матеріалу.	Незнання окремих питань з матеріалу; невміння послідовно і аргументовано висловлювати власну думку.
2 Незадовільно / FX Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	Додаткове вивчення матеріалу може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом.	Незнання основних положень навчального матеріалу; істотні помилки у відповідях на запитання.
2 Незадовільно / F Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	–	Відсутність знань значної частини навчального матеріалу.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НОРМАТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»	5
СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ	12
ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	15
ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ	18
ПИТАННЯ НА ІСПИТ	41
ДОДАТОКИ.....	<u>42</u>

Навчальне видання

Історія української культури :
методичний посібник для студентів заочної форми навчання
усіх спеціальностей

ПЕТУТІНА Олена Олександрівна

Відповідальний за випуск *Н.В. Вандишева-Ребро*
Роботу до друку рекомендував *В. І. Ніколаєнко*

В авторській редакції
Комп'ютерна верстка *В.І. Климко*

План 2013 р., поз. 78

Підп. до друку . 2013 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсет.

Riso-друк. Гарнитура Таймс. Ум. друк. арк. .

Наклад 100 прим. Зам. № Ціна договірна.

Видавничий центр НТУ «ХП»

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 3657 від 24.12.2009 р.

61002, Харків, вул. Фрунзе, 21.

Друкарня НТУ «ХП», 61002, Харків, вул. Фрунзе, 21